ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

КАФЕДРА філософії
(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
_____ В. В. Данішевський
«02» 10 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія науки
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-наукова програма «Промислове та цивільне будівництво»
(назва освітньої програми)

освітній ступінь доктор філософії
(назва освітнього ступеня)

форма навчання денна
(денна, заочна, вечірня)

розробник Плаксіна Оксана Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія науки – дисципліна, що містить відомості про науку як пізнавальну діяльність і соціальний інститут, а також основні поняття, що характеризують наукове знання, його устрій та принципи організації. В ній розкриваються закономірності та тенденції руху науки як особливої діяльності з виробництва наукових знань. Показано, як історично змінюються способи формування нового наукового знання. Розглянуто сучасні моделі розвитку науки і етапи цього розвитку. Особливу увагу приділено феномену техніки і трансформаціям науки і техніки кінця XX - початку XXI ст.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			I	II
Всього годин за навчальним планом, з них:	**180**	**6**	**90**	**90**
Аудиторні заняття, у т.ч:	**60**	**2**	**30**	**30**
лекції	60		30	30
лабораторні роботи	-			
практичні заняття	-			
Самостійна робота, у т.ч:	**120**	**4**	**60**	**60**
підготовка до аудиторних занять	12		5	7
підготовка до контрольних заходів	15		6	9
виконання та захист реферату	13		13	-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	50		36	14
підготовка до екзамену	30	1		30
Форма підсумкового контролю			залік	екзамен

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Філософія науки» - закласти у аспірантів фундамент світогляду істинного вченого шляхом формування системи філософських уявлень про науку і наукову діяльність, і оволодіння ними знаннями про методологію, теоретичне і методичне здійснення наукових досліджень, про етику науки і соціальну відповідальність вченого.

Завдання дисципліни «Філософія науки»:

- оволодіння аспірантами основними категоріями і термінами філософії науки на рівні їх відтворення, тлумачення, застосування,
- вивчення і аналіз системи форм наукового пізнання і методів наукового дослідження,
- складання уявлення про динаміку науці як процес породження нового знання, наукові традиціїта наукові революції в ньому,
- прояснення природи і сутності техніки,
- формування умінь застосувати свої знання в процесі навчання, в ході виконання дисертаційного дослідження, при аналізі технічних проблем.

Пререквізити дисципліни: філософія, математичні методи досліджень у будівельній галузі, науково-дослідна практика.

Постреквізити дисципліни: підготовка і захист дисертаційної роботи.

Компетентності:

ЗК.1 Компетентність у самостійному проведенні наукових досліджень в галузі будівництва та цивільної інженерії на рівні доктора філософії,проведенні аналізу отриманих результатів, прийнятті обґрунтованих рішень у розв'язанні проблем та вирішенні науково-прикладних завдань.

ЗК.2 Здібності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, обґрунтування та моделювання задач, аналізу інформації з різних джерел.

ЗК.3 Спроможність користуватися сучасними інформаційними технологіями.

ЗК.4 Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, шукати власні шляхи вирішення наукових задач у напрямку підвищення ефективності будівництва та цивільної інженерії.

ЗК.5 Здатність виявляти проблеми та визначати цілі і завдання щодо їх вирішення, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези.

ЗК.6 Здатність застосовувати набуті теоретичні знання на практиці.

ЗК.9 Спроможність працювати у науковій та професійній групі з дотриманням етичних зобов'язань, координувати свою роботу з отриманими результатами інших членів команди, підпорядковувати цілі своєї роботи основним цілям роботи групи.

ЗК.10 Здібність самостійно шукати власні шляхи вирішення проблеми, критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, рецензувати публікації та автореферати, робити правильні і науково обґрунтовані висновки з аналізу результатів власних досліджень.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

ЗР1. методи наукових досліджень на рівні доктора філософії;

ЗР7. сучасні методи теоретичного та експериментального дослідження;

ЗР23. засоби самонавчання та самореалізації;

ЗР27. норми наукової етики та авторських прав.

вміти:

ЗР11. розуміти наукові статті в сфері обраної спеціальності, аналізувати інформаційні джерела, виявляти протиріччя і невирішені раніше задачі (проблеми) або їх частини, формулювати наукові гіпотези;

ЗР14. організовувати творчу діяльність, роботу над статтями та доповідями, виконувати незалежні оригінальні і придатні для опублікування дослідження у сфері проблем будівництва та цивільної інженерії, проводити дослідження щодо підвищення їх ефективності, організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертації встановленим вимогам;
ЗР16. планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, формувати структуру і розробляти план дослідження, створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам рецензентів на національному та міжнародному рівнях;
ЗР19. планувати теоретичне та експериментальне дослідження, грамотно оцінювати його результати;
ЗР21. спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та/або професійної діяльності з метою обговорення дискусійних питань, результатів досліджень, узгодження дій і спільної роботи на конференціях, симпозіумах, наукових семінарах, доводити результати досліджень та інновацій до колег, публічно представляти, захищати результати своїх досліджень, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою, використовувати сучасні засоби візуальної презентації результатів дослідження;
ЗР27. дотримуватися норм наукової етики та авторських прав;
ЗР28. організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень, використовувати сучасні технології наукової роботи,оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
ЗР29. критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, проводити критичний аналіз власних матеріалів, генерувати власні нові ідеї, приймати обґрунтовані рішення;
ЗР 30. самостійно та незалежно мислити, формулювати ідеї та продукувати гіпотези.

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, діалог) і наочні (ілюстрація, демонстрація), метод проблемного викладу.

Форми навчання: групові, колективні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Епістемологія і методологія філософії науки					
1. Філософія науки, її предмет, основні проблеми і завдання.	10	4	-	-	6
2. Епістемологія. Пізнання як предмет філософського дослідження	8	2	-	-	6
3. Сучасні особливості пізнання світу. Вчення про істину	11	2	-	-	9
4. Специфіка науки як способу осягнення світу.	8	2	-	-	6
5. Різноманіття способів осягнення світу. Місце наукового пізнання в ньому.	13	4	-	-	9
6. Виникнення науки і основні етапи її історичної еволюції	12	6	-	-	6
7. Форми наукового пізнання. Основи науки.	10	4	-	-	6
8.Теоретико-дисциплінарні основи наукових досліджень.	8	2	-	-	6
9. Методологія наукових досліджень	10	4	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	**90**	**30**	**-**	**-**	**60**

Змістовий модуль 2. Динаміка науки: наукові традиції та революції. Наука, техніка й суспільство.					
10. Наука як система, що розвивається.	4	2			2
11. Динаміка науки як процес породження нового знання. Наукові традиції і наукові революції.	8	4			4
12. Місце науки в історії та культурі людства.	6	4			2
13. Феномен техніки.	7	4			3
14. Проблема техніки в філософії. Техніка матеріальне виробництво.	9	4			5
15. Історичні стадії і сучасні тренди взаємодії природи і суспільства.	7	2			5
16. Етика науки і відповідальність вченого.	4	2			2
17. Перехід від індустріалізму до постіндустріалізму. Особливості сучасного етапу розвитку науки.	9	4			5
18. Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук.	3	2			1
19. Основи методології наукового економічного дослідження.	3	2			1
Разом за змістовим модулем 2	**60**	**30**			**30**
Підготовка до екзамену	30	-	-	-	30
Усього годин	**180**	**60**	**-**	**-**	**120**

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
	Змістовий модуль 1	
1 2	*Філософія науки, її предмет, основні проблеми і завдання.* Філософія науки як філософський напрямок і як філософська дисципліна. Основні напрямки та орієнтації філософії науки, її ключова проблематика. Виникнення філософії науки і основні етапи її розвитку. Предметна сфера філософії науки. Структура філософії науки: епістемологія науки і методологія наукового пізнання. Інтерпретація предмета філософії науки в класичному позитивізмі (О. Конт, Г. Спенсер, Дж. Ст. Мілль) і в неопозитивізмі (Р. Карнап, М. Шлік, Л. Вітгенштейн, Б. Рассел). Розуміння предмета філософії науки в постпозитивізмі (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, М. Полані). Анархістська версія предмета філософії науки (П. Фейєрабенд).	4
3	*Епістемологія. Пізнання як предмет філософського дослідження.* Сутність філософії, її призначення в культурному становленні суспільства і людини. Епістемологія – філософсько-методологічна дисципліна.Рішення проблеми пізнаваності світу класичними філософськими школами (наївний, механістичний і діалектичний матеріалізм, суб'єктивний і об'єктивний ідеалізм). Сучасні позитивізм, критичний раціоналізм і постмодернізм про цю проблему. Суб'єкт, об'єкт і предмет пізнання, їх взаємопереходи. Об'єктивні та суб'єктивні перешкоди для здійснення пізнання.	2
4	*Сучасні особливості пізнання світу. Знаходження істини.* Діалектична єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. Природа інтуїції, результатом чого вона є, її роль в пізнанні. Проблема істини в епістемології. Об'єктивність і конкретність істини. Діалектика абсолютної і	2

	відносної істини. Інформування, знання, розуміння, пояснення.Проблема істини в природознавстві, технікознавстві і соціально-гуманітарних науках.	
5	*Специфіка науки як способу осягнення світу.* Основні аспекти буття науки: система знань, форма суспільної свідомості, галузь духовного виробництва. Структура науки, її інституційні складові. Функції і призначення науки в житті суспільства. Класифікація наук.	2
6-7	*Різноманіття способів осягнення світу. Місце наукового пізнання в ньому.* Особливості наукового пізнання. Тенденції розвитку науки (рух вперед пропорційно успадкованій масі попередніх знань і ін.). Визначальна залежність науки від виробництва. Інші способи осягнення світу: міфологія, релігія, мистецтво, буденне пізнання і філософія, їх специфіка та роль в освоєнні світу людиною. Ідеал і ознаки науковості. Істина як найважливіша складова в структурі наукової свідомості. Історія формування поняття істини в філософії і науці. Основні теорії істини: кореспондентна теорія і її різновиди; когерентна, прагматична, релятивістська теорії істини.	4
8-10	*Виникнення науки і основні етапи її історичної еволюції.* Виникнення науки: позиції екстерналізм і інтерналізм. Переднаука в контексті роздумів про історичний вік науки. Наука стародавнього світу. Методологічні новації античності. Розвиток логіки і особливі форми середньовічного знання (алхімія, астрологія). Головні тенденції розвитку науки в епоху Відродження. Виникнення новоєвропейської науки: М. Коперник, Г. Галілей, І. Ньютон. Формування наукового методу в європейській філософії Нового часу. Емпіризм (Ф. Бекон, Д. Локк) і раціоналізм (Р. Декарт. Б. Спіноза) в новоєвропейської науці.Теорія пізнання І. Канта, її вплив на сучасну науку. Виникнення технічних наук. Становлення некласичної науки і її характерні риси. Особливості постнекласичної науки.	6
11-12	*Форми наукового пізнання. Основи науки.* Основні форми емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання. Проблема як форма наукового знання. Гіпотеза як форма наукового знання. Теорія як вища форма наукового знання. Типологія і класифікація теорій. Поняття наукового закону. Ідеали і норми наукового дослідження, їх різновиди та функції. Поняття «стиль наукового мислення». Поняття наукової картини світу, її особливості, зміст і значення. Структура наукової картини світу. Місце системи філософських підвалин науки серед основ наукового пізнання.	4
13	*Теоретико-дисциплінарні основи наукових досліджень.* Наука і наукові дослідження. Мета, специфіка, функції науково-дослідницької діяльності. Принципи наукового дослідження. Структура і етапи наукового дослідження. Особливості та структура емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання. Програма наукового дослідження і його побудова.	2
14-15	*Методологія наукових досліджень.* Поняття про методологію досліджень, її види та функції. Класифікація методів наукового дослідження. Філософська методологія та методи (матеріалізм, діалектика і ін.), їх співвідношення з методологією конкретно-науковою. Логічні методи наукового дослідження. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження. Структура масиву публікацій. Функції масиву публікацій. Комунікація вчених, способи трансляції наукового знання. Основні жанри наукових досліджень: від тез і наукової статті до наукової монографії.	4

	відносної істини. Інформування, знання, розуміння, пояснення.Проблема істини в природознавстві, технікознавстві і соціально-гуманітарних науках.	
5	*Специфіка науки як способу осягнення світу.* Основні аспекти буття науки: система знань, форма суспільної свідомості, галузь духовного виробництва. Структура науки, її інституційні складові. Функції і призначення науки в житті суспільства. Класифікація наук.	2
6-7	*Різноманіття способів осягнення світу. Місце наукового пізнання в ньому.* Особливості наукового пізнання. Тенденції розвитку науки (рух вперед пропорційно успадкованій масі попередніх знань і ін.). Визначальна залежність науки від виробництва. Інші способи осягнення світу: міфологія, релігія, мистецтво, буденне пізнання і філософія, їх специфіка та роль в освоєнні світу людиною. Ідеал і ознаки науковості. Істина як найважливіша складова в структурі наукової свідомості. Історія формування поняття істини в філософії і науці. Основні теорії істини: кореспондентна теорія і її різновиди; когерентна, прагматична, релятивістська теорії істини.	4
8-10	*Виникнення науки і основні етапи її історичної еволюції.* Виникнення науки: позиції екстерналізм і інтерналізм. Переднаука в контексті роздумів про історичний вік науки. Наука стародавнього світу. Методологічні новації античності. Розвиток логіки і особливі форми середньовічного знання (алхімія, астрологія). Головні тенденції розвитку науки в епоху Відродження. Виникнення новоєвропейської науки: М. Коперник, Г. Галілей, І. Ньютон. Формування наукового методу в європейській філософії Нового часу. Емпіризм (Ф. Бекон, Д. Локк) і раціоналізм (Р. Декарт. Б. Спіноза) в новоєвропейської науці.Теорія пізнання І. Канта, її вплив на сучасну науку. Виникнення технічних наук. Становлення некласичної науки і її характерні риси. Особливості постнекласичної науки.	6
11-12	*Форми наукового пізнання. Основи науки.* Основні форми емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання. Проблема як форма наукового знання. Гіпотеза як форма наукового знання. Теорія як вища форма наукового знання. Типологія і класифікація теорій. Поняття наукового закону. Ідеали і норми наукового дослідження, їх різновиди та функції. Поняття «стиль наукового мислення». Поняття наукової картини світу, її особливості, зміст і значення. Структура наукової картини світу. Місце системи філософських підвалин науки серед основ наукового пізнання.	4
13	*Теоретико-дисциплінарні основи наукових досліджень.* Наука і наукові дослідження. Мета, специфіка, функції науково-дослідницької діяльності. Принципи наукового дослідження. Структура і етапи наукового дослідження. Особливості та структура емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання. Програма наукового дослідження і його побудова.	2
14-15	*Методологія наукових досліджень.* Поняття про методологію досліджень, її види та функції. Класифікація методів наукового дослідження. Філософська методологія та методи (матеріалізм, діалектика і ін.), їх співвідношення з методологією конкретно-науковою. Логічні методи наукового дослідження. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження. Структура масиву публікацій. Функції масиву публікацій. Комунікація вчених, способи трансляції наукового знання. Основні жанри наукових досліджень: від тез і наукової статті до наукової монографії.	4

	Змістовий модуль 2	
16	*Наука як система, що розвивається.* Концепції науки К. Поппера та Т. Куна. Модель науки І. Лакатоса. Тематичний аналіз науки Дж. Холтона. Еволюціоністська модель розвитку науки: Ст. Тулмін та К. Уоддінгтон (або К. Хукер, К. Халквег) і ін. Проблема рушійних факторів розвитку науки: а) інтерналізм, б) екстерналізм.. Взаємодія наукових традицій і виникнення нового знання.	2
17-18	*Динаміка науки як процес породження нового знання. Наукові традиції і наукові революції.* Динаміка наукового пізнання: кумулятивізм і антикумулятивізм. Проблемні ситуації в науці. Наукова революція. Трансформація основ науки. Глобальні наукові революції та історична зміна типів наукової раціональності: класична, некласична, постнекласична. Взаємодія наукової картини світу і досвіду. Формування приватних теоретичних схем і законів. Становлення розвинутої наукової теорії.Побудова розвинених теорій в класичній і сучасній науці. Проблема включення нових теоретичних уявлень в культуру.	4
19-20	*Місце науки в історії та культурі людства.* Спрямованість історії (циклічність, прогрес, регрес), проблема критеріїв суспільного прогресу. Співвідношення науки і псевдонауки. Наука як безпосередня продуктивна і соціальна сила суспільства. Наука в культурі сучасної цивілізації. Культура - смислова сфера життєдіяльності людини. Наука як особлива сфера культури. Взаємовідносини науки, культури і цивілізації. Кореляція економіки, науки і бізнесу. Наука і політика, наука і влада. Проблема сталого розвитку суспільства і внесок науки в його досягнення: вплив на створення людського капіталу та науково-технічного потенціалу; сприяння поширенню інновацій, розширення можливостей співпраці і реалізації проектів в суспільстві; спонукання поступовості історії і вивірка її напрямку саме до сталого розвитку суспільства як свідомо поставленої мети.	4
21-22	*Феномен техніки.* Техніка як діяльність. Інженерна діяльність - один з видів технічної діяльності. Взаємозв'язок наукової та інженерної діяльності. Техніка як засіб діяльності. Структура техніки як системи засобів діяльності. Технічний прогрес, його загальні закономірності й внутрішні закономірності розвитку техніки. Техніка як реалізоване знання: а) технічне знання як духовний фактор техніки, б) технічні науки - специфічна форма технічного знання. Історія і логіка взаємозв'язку науки і техніки. Діалектика взаємозв'язку суспільного прогресу і техніки. Техніка і природа. Науково-технічна революція.	4
23-24	*Проблема техніки в філософії. Техніка і матеріальне виробництво.* Поняття техніки, інтерпретація її природи в історії філософії. Сутність акту технічної творчості (Ф. Дессауер). Етапи розвитку техніки і технічні революції. Вплив НТП на характер праці. Відносна самостійність техніки («зустрічний» характер її і активний зворотний вплив на суспільство з помноженим ефектом, умови оптимізації техносфери). Технічне і природниче знання (Ф. Сколімовськи). Місце техніки в матеріальному виробництві і закони суспільного розвитку, які генеруються їм. Роль власності на засоби виробництва в розвитку суспільства (марксизм, Ф. Бродель, Кемпбелл Р. Макконел, Стенлі Л. Брю). Оцінка приватної власності на засоби виробництва крізь призму концепції Е. Фромма «мати» або «бути».	4

25	*Історичні стадії і сучасні тренди взаємодії природи і суспільства.* Ш.Л. Монтеск'є, Ф. Ратцель, К. Хаусгофер, Х. Болдуїн про вплив природи на суспільство, аналіз їх ідей. Т. Мальтус (XVIII - XIX ст.) і У. Петті (XIX ст.) про роль і місце народонаселення в житті соціуму, оцінка цих поглядів. Антропосфера, техносфера, соціосфера. Ноосфера (Е. Леруа, П. Тейяр де Шарден і В. Вернадський): сфера розуму, щоперетворює або обмежує, забороняє. Сучасні напрямки про взаємодію природи і суспільства: «песимісти» (Д. Медоуз, О. Тоффлер, Дж. Форрестер) і «оптимісти» (Г. Кан, М. Моїсеєв та ін.).	2
26	*Етика науки і відповідальність вченого.* Моральні установки науки як вид професійної етики (М. Вебер та ін.). Етос науки (в його складі концепція нормативного етосу Р. Мертона). Свобода наукових досліджень та соціальна відповідальність. Проблема співвідношення істинності та цінності. Сутність аксіологічних проблем науки. Екосвідомість сучасного вченого.	2
27-28	*Перехід від індустріалізму до постіндустріалізму. Особливості сучасного етапу розвитку науки.* Відмітна риса сучасності - перехід від індустріального до постіндустріального (або інформаційно-комп'ютерного) типу / щабля соціуму. Проблема несталості розвитку суспільства. Індустріальний щабель, його атрибути. Характеристика постіндустріального (інформаційно-комп'ютерного) щабля. Специфіка знання як чинника постіндустріального соціуму (О. Тоффлер і ін.). Посилення впливу науки і освіти на соціум. Диференціація та інтеграція наук. Антропний принцип. Принцип глобального еволюціонізму і його вплив на сучасну науку. Постнекласична наука і зміна світоглядних орієнтацій.	4
29	*Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук.* Особливості соціального пізнання. Предмет соціально-гуманітарних наук. Основні етапи їх розвитку. Співвідношення істини та цінності в соціально-гуманітарному знанні. Стани заангажованості соціально-гуманітарного знання, його надмірної заідеологізованості та деідеологізації. Специфіка засобів і методів соціально-гуманітарних наук: В. Дільтей, В. Віндельбанд, Г. Ріккерт, Е. Гуссерль Х.-Г. Гадамер, Е. Кассирер і ін.	2
30	*Основи методології наукового економічного дослідження.* Види і класифікація економічних наук. Поняття фінансової цивілізації. Поняття і класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Роль і функції інформації. Економічна інформація, її класифікація і призначення у науково-дослідному процесі.	2

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом практичні заняття не передбачені.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1	
1	Підготовка до аудиторних занять	5
2	Підготовка до контрольних заходів	6

3	Виконання та захист реферату	13
	Опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях:	
4	2.*Епістемологія. Пізнання як предмет філософського дослідження.* Пізнавальні дії як один з типів діяльності людини. Модерністська і постмодерністська моделі пізнання, роль суб'єкта пізнання в цих моделях. Вимоги, яким має задовольняти об'єкт буття, щоб бути об'єктом пізнання. Пізнання як процес. Раціональне та ірраціональне, матеріальне і ідеальне в пізнанні. Пізнання, творчість, практика. 4. *Специфіка науки як способу осягнення світу.* Функції наукового пізнання. Переваги та недоліки науки. Процес природничо-наукового пізнання. Суб'єкт і об'єкт науково-пізнавальної діяльності. Соціокультурна обумовленість наукового пізнання. Цінності в пізнанні. 6. *Виникнення науки і основні етапи її розвитку.* Сцієнтизм і антисцієнтизм як світоглядні позиції, їх оцінка ролі науки в розвитку суспільства. Економічні, соціальні, духовні передумови науки. Індивідуальний початок в науці. Проблема періодизації розвитку науки. Виникнення науки Нового часу (XVI - XVII ст.). Її передумови та світоглядні підстави. Скептицизм Д. Юма. Філософські проблеми науки в спадщині Г. Гегеля і Й. Фіхте. Позитивістська концепція науки. Періодизація аналітичної філософії і її головні напрацювання. Досягнення і загрози постнекласичної науки. 7. *Форми наукового пізнання. Основи науки.* Факт як форма емпіричного пізнання. Сутність і структура теорії. Ознаки наукової теорії і її функції. Способи побудови наукової теорії і її перевірка. Основи науки і їх структура. Особливості стилю наукового мислення. Еволюція форм наукової картини світу. Наукові, філософські та релігійні картини світу. 8.*Теоретико-дисциплінарні основи наукових досліджень.* Наукові дослідження як вид творчої діяльності. Основні визначення і поняття. Процес наукового дослідження. Фундаментальні (теоретичні) і прикладні наукові дослідження. Класифікація об'єктів наукового дослідження, об'єкт і предмет, ідеалізований об'єкт. 9. *Методологія наукових досліджень.* Методологічна роль парадигми і дисциплінарної матриці в науці. Методи і техніка наукових досліджень. Єдність емпіричного і теоретичного рівнів пізнання. Методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції. Спостереження, експеримент, опис, вимірювання, моделювання як методи наукового пізнання. Порівняння, систематизація та класифікація. Метод сходження від абстрактного до конкретного. Метод формалізації. Аксіоматичний метод наукового пізнання. Гіпотетико-дедуктивний метод. Історичний і логічний методи наукового пізнання. Екстраполяція як метод дослідження.	6 6 6 6 6 6
	Змістовий модуль 2	
	Підготовка до аудиторних занять	7
	Підготовка до контрольних заходів	9
	Опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях:	
	11. *Динаміка науки як процес породження нового знання. Наукові традиції і наукові революції.* Проблема рушійних факторів розвитку науки. Взаємодія наукових традицій і виникнення нового знання. Наукові революції як трансформація принципів науки. Співвідношення дисциплінарної та наукової революції. Особливості	4

	сучасного етапу науки. Феномен віртуальної реальності, процеси коеволюції, пасіонарність, клонування як актуальні проблеми сучасної науки. Цінності традиціоналістського і техногенного типів цивілізації. Криза сучасної техногенної цивілізації та шляхи виходу з неї. Значення науки в подоланні глобальних криз. 14.*Проблема техніки в філософії. Техніка і матеріальне виробництво.* Роль матеріального виробництва в розвитку суспільства. Технологічний і економічний способи виробництва. Продуктивні сили і виробничі відносини як чинники розвитку соціального суб'єкта праці, їх взаємодія. Специфіка сучасного технічного знання. Ставлення техніки та інших сфер людської діяльності - науки, мистецтва, інженерії, проектування та ін. Сучасна НТР, її соціальні наслідки для подальшого технічного прогресу. Сцієнтизм, технофобія, технократизм і проблеми гуманізації та гуманітаризації суспільства, зокрема, технічних досліджень. Етичні аспекти техніки. 17. *Перехід від індустріалізму до постіндустріалізму. Особливості сучасного етапу розвитку науки.* Системи, що самоорганізуються; поняття, що описують їх нелінійну динаміку. Синергетика, її роль для розвитку сучасних уявлень просистеми, що історично розвиваються, і нові стратегії наукових досліджень. Риси індустріального щабля соціуму: велике промислове виробництво з опорою на машинізацію і кооперацію, вільнонаймана праця і капітал, визнання формальної рівності членів суспільства, активне прагматично-товарне ставлення до природи, сфокусованість на матеріальних цінностях й ін.Складові постіндустріального (інформаційно-комп'ютерного) щабля: автоматизація виробництва з опорою на мікроелектроніку, інформатику, інтелектуальні технології; орієнтація на якість життя, ставка на постматеріальні цінності як спрямованість людей до самовираження і саморозвитку і ін. Знання як «революційне багатство», його нелінійність, мобільність та ін.	5 5
5	Підготовка до екзамену	30

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю, які застосовуються при перевірці знань: письмова робота, усне опитування, практична перевірка, а також методи самоконтролю та самооцінки.

10. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Змістовий модуль 1. Епістемологія і методологія філософії науки

1	Систематичне відвідування лекцій (по 1 балу)	15
2	Конспект лекцій	15
3	Опрацювання й конспект розділів програми, які не викладаються на лекціях	30
4	Підготовка, виконання та захист реферату	20
5	Виконання контрольної роботи поточного контролю модулю 1	20
		100

Бали за відвідування лекцій:

15-відвідування лекцій без пропусків.

Бали за конспект лекцій :

15-11 - конспект охайний та містить весь лекційний матеріал;

10-5 - конспект неповний, в ньому відсутні декілька лекцій;

4-1 - конспект неохайний, неповний, відсутня більша кількість лекцій.

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються аспірантом в усній формі:

30-25 - аспірант добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, добре орієнтується у питаннях, в конспекті розкриті всі питання згідно темам;
24-16 - конспект майже повний, але аспірант не володіє інформацією в повному обсязі;
15-9 - в конспекті відсутні деякі теми і відповідно аспірант знає не весь матеріал;
8-1 – в конспекті відсутня більша частина матеріалу, аспірант поставився формально.
Підготовка, виконання та захист реферату оцінюється у **20** балів:
20-14 - реферат виконаний із врахуванням всіх вимог; аспірант показав вільне володіння матеріалом;
13-7 - реферат містить помилки у оформленні; аспірант в цілому орієнтується у темі, але в окремих питаннях допускає помилки;
6-1 - у оформленні реферату допущені грубі помилки; аспірант частково володіє матеріалом.
Виконання контрольної роботи поточного контролю оцінюються у 20 балів. Робота містить два питання, кожне з яких оцінюється від 20 до 1 балу. Бал за роботу вираховується як середній бал за два питання.
20-15 - аспірант володіє матеріалом, дає визначення, типології, посилається на приклади сучасних наук, соціальних подій та процесів;
14-10 - аспірант в основному орієнтується в матеріалі, але допускає неточності, незначні помилки, обізнаний в філософії науки;
9-5 - аспірант лише частково розкриває питання, слабо в них орієнтується, погано ознайомлений із теоретичними питаннями та з процесами, що їх репрезентують;
4-1 - аспірант не вірно відповідає на питання, або недостатньо в необхідному обсязі, не цікавиться сучасним науковим та суспільним життям.

Змістовий модуль 2. Динаміка науки: наукові традиції та революції. Наука, техніка й суспільство.

1	Систематичне відвідування лекцій (по 1 балу)	15
2	Конспект лекцій	15
3	Опрацювання й конспект розділів програми, які не викладаються на лекціях	30
4	Виконання контрольної роботи поточного контролю	40
		100

Виконання контрольної роботи поточного контролю модулю 2 оцінюються у 40 балів. Робота містить два питання, кожне з яких оцінюється від 40 до 1 балу. Бал за роботу вираховується як середній бал за два питання.
40-30 - аспірант володіє матеріалом, дає визначення, типології, посилається на приклади сучасних наук, соціальних подій та процесів;
29-20 - аспірант в основному орієнтується в матеріалі, але допускає неточності, незначні помилки, обізнаний у філософії науки;
19-10 - аспірант лише частково розкриває питання, слабо в них орієнтується, погано ознайомлений із теоретичними питаннями та з процесами, що їх репрезентують;
9-1 - аспірант не вірно відповідає на питання, або недостатньо в необхідному обсязі, не цікавиться сучасним науковим та суспільним життям.
Екзамен:

Бали, отримані аспірантом на екзамені з дисципліни «Філософія науки» складаються як сума від числа балів, набраних за відповідь на кожне із двох питань екзаменаційного білета. Відповідь на кожне питання оцінюється в 50 балів і нараховується за такими критеріями:

Для отримання від **45** до **50** балів аспірант повинен продемонструвати глибокі знання програмного матеріалу, вільно орієнтуватися в категоріальному апараті курсу, повинен

чітко формулювати та аргументувати основні положення, знання фахової літератури, правильно відповідати на додаткові запитання, може вільно сформулювати свою точку зору.

Від **39** до **44** балів: отримують ті аспіранти, які в основному правильно відповідають на питання в білеті, в цілому орієнтуються в матеріалі курсу, але допускають незначні неточності в відповіді, які не мають принципового значення, але є свідченням про недостатньо глибоке оволодіння вивченим курсом.

Від **30** до **38** балів: набирають аспіранти, які з розумінням висвітлюють поставлені питання, виявляють знання основ філософії науки, але допускають неточності, невпевненість при в цілому правильній відповіді.

При отриманні балів від **25** до **29**:аспірант показує невисокий рівень знань, якщо він засвоїв матеріал в основному, дещо обізнаний з деяких проблем.

При отримані за відповідь від **17** до **24** балів, якщо є вірна відповідь на питання, але недостатньо повно та ґрунтовно висвітлено зміст питань.

Число балів від **16** до **1** нараховується, якщо аспірант не зумів розкрити поставлене запитання, не володіє матеріалом курсу, не відповідає на основні та додаткові питання.

Підсумкова оцінка з філософії науки визначається як середньоарифметична між оцінкою поточного контролю за змістовний модуль 2 та оцінкою екзамену.

Порядок зарахування пропущених занять: усне відпрацювання пропущеної теми на консультації з наданням конспекту лекції. Контрольну роботу пропущеного поточного контролю необхідно написати у виділений викладачем час. Аспіранти, які не відпрацювали пропущені заняття, до поточних контролів не допускаються.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Будко В.В. Философия науки: Учебное пособие. - Х.: Консум, 2005. - 268 с.
2. Горохов В.Г. и др. Философия техники: История и современность. Учебное пособие. – М.: Изд-во: Гардарики, 1999. - 400 с.
3. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 224 с.
4. История и философия науки: Учебное пособие для аспирантов / Под ред. А.С. Мамзина. - СПб.: Питер, 2008. – 304 с.
5. Канке В.А. Энциклопедия философии науки. – Обнинск, 2003. – 751 с.
6. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. - 5-е вид. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с.
7. Лешкевич Т. Г. Философия науки: учебное пособие для аспирантов и соискателей ученой степени. - М.:ИНФРА-М, 2016. –272 с..
8. Мареева Е.В., Мареев С.Н., Майданский А.Д. Философия науки: Учеб. пособие для аспирантов и соискателей. — М.: ИНФРА-М, 2010. — 333 с.
9. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Л.: Ромус-Поліграф, 2002. -128 с
10. Мареева Е.В., Мареев С.Н., Майданский А.Д. Философия науки: Учеб. пособие для аспирантов и соискателей. - М., 2010.
11. Микешина Л.А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования : учеб. пособие. — М. : Прогресс-Традиция : МПСИ : Флинта, 2005.— 464 с. .
12. Основи методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
13. Основы философии науки/ под ред. проф. С.А. Лебедева: Учебное пособие для вузов. — М.: Академический Проект, 2005. — 544 с.
14. Огородников В.П. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов. - СПб.: Питер, 2011. - 352 с.

15. Радугин А.А., Радугина О. А. Философия науки: общие проблемы. Учебное пособие для высших учебных заведений. — М.: Библионика, 2006. – 320 с.
16. Рузавин Г. И. Методология научного познания. – М.: Юнити, 2005. – 286 с.
17. Степин В. С. Философия науки. Общие проблемы: учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук / В. С. Степин. - М.: Гардарики, 2008. - 384 с.
18. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Учебник для ученого. Методология и логика научного исследования. – К.: Прінт Сервіс, 2014. – 848 с
19. Томпсон М. Философия науки / Мел Томпсон. — Пер. с англ. А. Гарькавого. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. — 304 с.
20. Философия науки / под ред. С.А. Лебедева: Учебное пособие для вузов. Изд. 5-е, перераб. и доп. — М.: Академический Проект; Альма Матер, 2007. — 731 с.
21. Философия науки в вопросах и ответах: Учебное пособие для аспирантов / Отв. ред. В.П.Кохановский. - Ростов-на-Дону н/Д.: Феникс, 2010. – 352 с.
22. Философия науки: учеб. пособие / Под ред. д-ра филос. наук А.И. Липкина. - М.: ЭКСМО, 2007. - 608 с.
23. Цехмистро И.З. Холистическая философия науки: Учебное пособие. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 364 с.
24. Цехмістрова Г.С. Методологія наукових досліджень. - К.: Вид. дім «Слово», 2008. - 240 с.
25. Штанько В.И. Философия и методология науки. Учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов. Харьков: ХНУРЭ, 2002. – 292 с.
26. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 178 с.

Допоміжна:

1. Барулин В.С. Социальная философия. - М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 560 с.
2. Бучило, Н.Ф. История и философия науки [Электронный ресурс]: учеб. пособие / И.А. Исаев, Н.Ф. Бучило .— М. : Проспект, 2014 .— 432 с. Режим доступа: https://rucont.ru/efd/632560.
3. Бьюкенен П. Дж. Смерть Запада: Пер. с англ. А. Баширова / П. Дж. Бьюкенкен. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. - 444 [4] с.
4. Катаєв С.Л. Сучасне українське суспільство: Навч. посібн. - К.: Атіка, 2006. - 200 с.
5. Кирвель Ч.С. Социальная философия: учеб. пособие / Ч. С. Кирвель, О. А. Романов. — Минск: Выш. шк., 2011. — 495 с.
6. Крапивенский С. Э. Социальная философия. – Волгоград: Комитет по печати, 2004. – 352 с.
7. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2014. – 254 с.
8. Пантин В.И. Философия исторического прогнозирования: ритмы истории и перспективы мирового развития в первой половине XXI века/ В.И. Пантин, В.В. Лапкин. – Дубна: Феникс +, 2006. – 448 с.
9. Пантин В. И. Циклы и волны глобальной истории. Глобализация в историческом измерении. — М: БИНТИ, 2003.
10. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Навчальний посібник для магістрів та аспірантів. – Львів, 2002. – 200 с.
11. Таран В.О., Зотов В.М., Рєзанова Н.О. Соціальна філософія: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 272 с.
12. Тоффлер Э. Революционное богатство / Элвин Тоффлер, Хейди Тоффлер. —М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ПРОФИЗДАТ, 2008. 569, [1] с.
13. Тоффлер Э. Третья волна: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. - 776, [8] с.

14. Федотова В.Г., Колпаков В.А., Федотова Н.Н. Глобальныйкапитализм: тривеликие трансформации. Социально-философский анализ взаимоотношений экономики и общества. - М.: Культурная революция, 2008. - 608 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://elibrary.ru/item.asp?id=19880774

15. Філософія: Історія, суспільство, освіта: підручник / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. - К. : Київ. ун-т, 2011. - 591 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://old.dnpb.gov.ua/id/1641/

16. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук. - НАНУ, Інститут філософії ім. Г. Сковороди, - К.: Абрис, 2002. - 742 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http:// library.kpi.ua:8991/F?func=find-b&request=000145404&find_code=SYS

17. ФоррестерДж. Мироваядинамика. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. - 152 с.

18. Фромм Э. Иметь или быть? - М., 1986.

19. Хамитов Н. Философия. Бытие. Человек. Мир. - К.: Кондор, 2005. - 448 с.

20. Цивілізаційна структура сучасного світу. Цивілізації Сходу в умовах глобалізації / Під ред. Акад. НАН України Ю.М. Пахомова і д. філос. н., проф. Ю.В.Павленко. - К.: Наук. думка. 2008. - 639 с.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Библиотека Максима Мошкова. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://lib.ru/

2. Библиотека Платонанет. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://platona.net/load/knigi_po_filosofii/

3. Библиотека русской религиозно-философской и художественной литературы «Вехи». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.vehi.net/

4. БібліотекаАкадемії наук. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.neva.ru

5. Бібліотека «Ихтика». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ihtik.lib.ru

6. Бібліотека з філософії. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://lib.pomorsu.ru/elib/text/phil_tr.htm

7. Бібліотека з філософії та психології. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://aleria.net/1/

8. Бібліотека з філософії та релігії. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://aristotel.fatal.ru/index/HTMLs/filosofiya.htm

9. Большая электронная библиотека.- [Електронний ресурс].- Режим доступу:http://www.big-library.info/

10. Виртуальная библиотека Михаила Эпштейна. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.emory.edu/INTELNET/virt_bibl.html

11. Гуманітарно-естетична бібліотека. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://enlightenment.boom.ru/index.html

12. Електронна бібліотека Інституту філософії РАН. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.philosophy.ru/library/library.html

13. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова. - [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: - www.npu.edu.ua (elib@npu.edu.ua)

14. Журнал «Вопросы философии». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=9&id=23&Itemid=44

15. Загальна бібілотека. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://lib.rus.ec/

16. Інститут наукової інформації з суспільних наук. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.inion.ru/index.htm

17. Наукова електронна бібліотека. -[Електронний ресурс].-Режим доступу:http://elibrary.ru/

18. Публікації російських періодичних видань з 1990 р. - [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://www.public.ru/1.asp
19. «Світ енциклопедій» (енциклопедичні видання, словники). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.encyclopedia.ru/
20. Спеціалізована філософська бібліотека. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.philosophy.ru/
21. Янко Слава [Yanko Slava]. - Библиотека Fort/Da. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://yanko.lib.ru/

Розробник _____(О. І. Плаксіна)
(підпис)

Гарант освітньої програми _____(Т. Д. Нікіфорова)
(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри

_____філософії_____

Протокол від «_24__»___вересня___2019__ року № _3__